

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De lucrorum nuptialium amiſſione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

quando in iudicio constaret, spoliatum esse prædonem: tunc etenim restitutio omnino negari debet, secundum Innoc. & Imol. ibi & Corf. in *trakt. de excellentia Regis*, *quæst. 72*. Nec obicit Abb. interpretatio, dum illum textum intelligit: etiam si constet in iudicio, spoliatum esse prædonem: quia id locum habet in cæteris rebus, non tamen ecclesiasticis beneficijs, vt ibi not. Ioan. de Imo. fenfit optime Oldrad. *consil. 1*. quamvis & in cæteris rebus temporalibus, quarum restitutione spoliatus petit, sit restitutio deneganda, si cõstet notorie in iudicio; simul spoliantem in eis ius habere: ad spoliatum verò minime eas pertinere, ex eodem Imol. in *d. c. in literis*. post Anton. & Abb. ibi *col. 4. gloss. & communè*, in *d. c. ad decimas*. in quo non satis mihi placet Panorm. in *d. c. in literis numer. 28*. dicens, restitutionem beneficij ecclesiastici impediri, etiam in causa spoliationis, si confestim offerantur paratæ probationes defectus tituli in ipso petente restitutionem. citat textum in *d. c. literas*. quem ego intelligo, quando ex restitutione immineret mortale peccatum ipsi reo, ne quis à iudice cogatur mortale crimen committere: vt in causa matrimoniali. Vnde Anton. in *d. c. in literis*. constanter asseruit, restitutionem in beneficijs minime negandam, si notorius defectus non opponatur, etiam si in continentu, atque statim offerantur probationes paratæ.

His tamen, quæ de matrimonio diximus, obest insignis text. in *c. porro de diuort.* Ex quo gloss. in *c. ex conquestione de rest.* dicebat, coniugem spoliatum restituendum esse ad conjugale consortium, etiam si opponatur exceptio consanguinitatis notoria. Cui obiectioni respondet Abb. in *d. cap. porro*. & Imol. in *d. c. ex conquestione*. atque Lanfranc. in *rubr. de caus. possess. & propriet. col. 5.* non esse in *c. porro*. statutum, restitutionem, data notoria consanguinitate, concedendam fore: sed id tantum prohiberi, ne maritus propria auctoritate vxorem à se expellat, etiam si notoria sit consanguinitas. Sed hoc non conuenit: quia maritus potest vxorem expellere propria auctoritate propter notoriam fornicationem, sicut censet gloss. in *d. c. fin. de adulter.* quam modò probauimus. Hinc Iaf. in *d. §. nihil commune nu. 46.* nouiter, vt is existimat, conatur interpretari prædictum text. in *c. porro*. dicens, exceptionem notoriam non esse contra agentem ratione spoliationis, admittendâ, si concernat ipsam proprietatem: sed tunc demum verè obitare, quando concernit ipsam possessionem, vt in *c. significasti. cod. tit.* quod de exceptione fornicationis loquitur, quæ ipsam cohabitationem thori impedit: & sic possessionem coniugij. Verum si Iafon optime pensaret, quæ paulò ante tradidimus, apertè vidisset, etiam coniuctibus oculis, exceptionem notorij defectus in ipsa proprietate, obesse agenti interdico vnde vi, maxime in his iuribus. Nec Iafon fuit huius concordie primus auctor; siquidem & Præpos. in *summa. 3. q. 1.* ante ipsum Iaf. apertè ita prædicta iura intellexit. Quo fit, vt Abb. & Imol. ratio mihi potius ardeat, quoad ipsa mutua obsequia coniugalia; non enim absque iudicio Ecclesiæ debet quis vxorem ab eius consortio expellere, etiam ob notoriam consanguinitatē, seu notoriam fornicationē, licet possit conjugale debitum ei negare: quod etiam liceret propter occultum adulterium, vt docet Abb. in *c. fin. de adulter.* & in *cap. ex parte. C. de spons.* Thom. in *4. sent. dist. 35. art. 3.* & Palud. in *sentent. 4. dist. 27. q. 4. art. 2. & dist. 35. q. 1. art. 4.* Qua in re mihi displicet Abb. opinio, qui post gl. in *d. c. fin.* & alios, quos ipse allegat, asserit, ob notoriam fornicationē vxoris licere marito propria auctoritate expellere à domo vxorē. Nec enim constat ex iuribus ab eo adductis id licere; imò contrarium not. Ant. in *d. c. fi. & gl. in c. 1. 32. q. 1.* Nam & Thom. *6. art. 3.* scribit, maritum non posse sibi ius dicere, quoad separationem cohabitationis. & idem asserit Syluest. in *verb. diuortium. q. 8.* Potest autem opinio Abb. & gl. procedere, quando vel vxor esset in iudicio crimē cõfessa, vel publicè cum adultero cohabitaret. ex gl. in *d. c. 1. 32. q. 1.* Non tamen sequitur ex his, restitutionem omnino concedendam esse, data consanguinitate, vel fornicatione notoria, etiam si maritus temere, & absque iudicio Ecclesiæ, expellat vxorē à se. Nec dictis iuribus cõuenit alter Panorm. intellectus, dū fatetur, restitutionem faciendâ, quoad mutua obsequia: non tamen quoad carnalem copulâ, quia ex *cap. significasti*. constat, nec ad obsequia restituendū esse spoliatum coniugē, existente notorio iuris defectu, licet Fran. à Ripa in *d. §. nihil. num. 34.* ad hunc vltimum Abb. intellectū declinet. Hinc apparet, minime admittendū esse, quod notissimè Coraf. scripsit in *§. nihil commune nu. 10. & in lib. 2. Miscel.*

c. 2. dicens, etiam in matrimonio restituendum esse coniugem spoliatum; non obstante notoria consanguinitate, non enim licet tunc marito propria auctoritate vxorem à se abicere; denegandam tamen esse restitutionem, si notoria fornicatio opponatur: quia propter eam marito licet propria auctoritate vxorē expellere à domo, quo casu spoliatio fit iuris auctoritate, & ideo non datur restitutio. Hic etenim intellectus ex prædictis improbat. Quibus & illud addendū est, non esse vxori agenti ex spoliatione negandam restitutionem, etiam si maritus fornicationē obicit, & offerat eius probationes statim paratas. Quibus etenim tunc fiat restitutio, non subit ipse maritus periculum mortalis peccati ex carnali coniunctione, vt superius docuimus ex Caetano. Tameñ Diuus Thom. in *4. sent. dist. 35. artic. 3.* tenet restitutionem in hoc casu negandam esse.

Cæterum etiam si maritus vxorem adulteram, nec tamen manifesti facinoris ream, propria auctoritate expulerit, dotem amittit vxor: & eam ex adulterio vxoris luatur maritus; agenti enim vxori ad dotem obicere poterit vir fornicationem ab ea ante expulsionem commissam quamuis Abb. in *c. plerumque de donat. inter vir. & vxor.* hoc intelligit, quando maritus ob notoriam fornicationem vxorem eiecisset: non tamen video, quoad dotem exceptione fornicationis defendendam congruam differentia rationem. Nam maritus excipiendo, fornicationem vxori obiciens, consequi debet dotem, & alia similia, vt notant Anan. in *d. c. intelleximus*. Præpos. in *c. significasti. in fin. de diuort.* & Paris. *conf. 4. vol. 4. col. vlt.*

§. SEXTVS.

De amissione lucrorum.

S V M M A R I A.

- 1 Vxor etiam putatua propter adulterium dotem amittit.
- 2 Vxor propter adulterium perdit arras aique parapherna.
- 3 Oculum, alij, tactus impudici in iudicium adulterij probationem dedit.
- 4 Fendum amittitur per oculum, quod vasallus per lasciuiam vxori domini dedit.
- 5 Impudica est, qua amplexibus & osculis aliorum delectatur.
- 6 Legatum amittitur impudicitia, si velictum sit sub conditione pudicitia.
- 7 Vxor adulterium committens, cui adiudicanda sit.
- 8 In accusatione casti adulterij, pariter indicantur vir & vxor.
- 9 Vxor accusare non potest maritum adulterij criminis, & qua remedia vxori, num. 10.
- 10 Lite etiam contestata vxor potest obicere viro, accusanti eam ciuilitate, & reptionem partis criminis.
- 11 Maritus an possit accusare vxorem de adulterio, si illius criminis confitenti carnaliter cognouerit.
- 12 Vir vnde dicitur.
- 13 Mulier vnde dicitur.
- 14 Index ecclesiasticus solus est competens in lite, super diuortio, etiam ratione adulterij tractanda.
- 15 Matrimonialis tractanda coram ecclesiastico.
- 16 Vidua stuprum admittens, an lucro nuptiali priuetur, & num. 18.
- 17 Hæres mariti an possit accusare vxorem de adulterio?
- 18 Vidua stuprum committens, an pena adulterij punienda sit?
- 19 Intellectus ad h. vxor. vers. quamuis: ff. de adulter.
- 20 Vxor vulgaris qua.
- 21 Vulgaris mulier qua.
- 22 Vidua stuprum committens amittit ex Regia lege dimidiam lucrorum partem.
- 23 Vxor à viro dimissa ex causa fornicationis, an possit vir aliam priore cõueniente, vxorem accipere.
- 24 Viri & vxoris par ius quoad diuortium, cuiusque effectum.

Vxor vero adulterium committens dotem amittit, & ea viro lege adiudicatur, sententia iudicis secuta, text. in *l. plerumque de donat. inter vir. & vxor. consensu. C. de repud.* etiam si vxor sit putatua, non tantum vera gl. in *d. c. plerumque* quâ ibi ipse singul. scribit Abb. & eam sequuntur Henr. Collect. & alij communiter, vt ipse Abb. Anton. & Præpos. fatentur. idem asserit Bal. Nouel. in *trakt. de dote part. 1. §. hastenus. n. 26.* dicens, hanc opinionem communem, quam Bart probat in *l. si vxor. §. plane. ff. de adulter. Paul. cons. 147. in 2. vol.* & probatur Regia l. 81. *Taur. l. 4. tit. 20. lib. 8. Recopil.* licet gloss. in *d. l. consensu.* contrarium teneat, quam putat esse singul. Barb. in *c. 1. vlt. lit. non comest. num. 63.* eam secutus propter text. egregium in *d. l. si vxor. vers. sed si ea.* quo text. vxorem putatiam maritus iure extranei accusat non iure mariti: igitur non consequitur dotem. Hæc tamen argumentatio non satis applaudit; quia est iure extranei accusat, quia maritus est, dotem sibi vendicat ex *num.*

Her timore perterrita à loco, vbi eam Episcopus destinavit, aufugerit, & vir eius ab Episcopo semel aut bis, vel sepius repetierit, si vitam ei obtinere possit, perquirat, & reddat: sin autem, omnino non reddat. Hactenus Triburicensis Synodus. Secundum, quod in prædicta quaestione est improbandum, à Ioanne Lup. assertum reperio in d. §. 9. nempe, maritum posse primum delictum ad iudicium deducere, si vxor sibi reconciliata, in crimen adulterij incidat. Id enim falsum est, siquidem primum crimen deferri non potest ad iudicium: sed tantum istud novum delictum. Nam illud primum iam est extinctum remissione, & indulgentia mariti, cap. de his, vbi not. de accusat. & in l. transigere. C. de transact. quibus locis traditur, crimè semel transactio, vel remissione accusantis extinctum, non posse ab eodem ad iudicium adduci.

14 Huius autem controuersia, quæ inter coniugatos agitur de diuortio quoad thorum propter fornicationem, solus ecclesiasticus iudex legitimus est, iuxta communem nostratum opinionem, quam refert Dec. consil. 212. licet ipse hanc causam ad vtrunque forum mistim pertinere credat, quod ego non admiserim: cum hic tractetur de coniugali cohabitatione dissoluenda. Sic sanè, etiam si Ioan. Rupellan. lib. 1. Forens. inst. Gallia, c. 25. communem sequatur hoc adiciens, posse iudicem secularem tractare ac definire litem, vbi vxor agit aduersus virum, vt propter lepram, quæ is sit percussus ab illo liceat ad tempus diuertere. Ego existimo, & de hac controuersia iudicem ecclesiasticum cogniturum esse. Igitur laicus iudex minimè tractabit causam matrimonialem, quamuis ad thori separationem ob adulterium agatur. Nec decet secularem iudicem hac in lite ius dicere, vt probat distinctio tex. in c. accedens. de procurat. & Regia l. tit. 9. part. 4.

Cæterum hoc in loco dubium egregium sese offert, an vidua committens stuprum dotem amittat, aliaque bona, quæ procul dubio amitteret, si viuentem marito fornicaretur. Qua in re, quo facilius percipiatur, tria notanda sunt.

17 Primum, vxor, quæ marito viuentem adulterium commisit, quod ad viri notitiam peruenit, ab eius hæredibus accusari non potest, ad amissionem dotis, text. in l. rei iudicate. vers. hæredi. ff. sol. matrim. vbi Bartol. hoc not. & dicit ibi esse communem opinionem. Alexand. col. 1. idem Anton. Abb. & Præp. in d. c. plerunque. & lal. in l. forem. C. de his quib. vt indig. in fin.

Secundum, vxor viuentem marito, eo tamen ignorante adulterium committens ab eius hæredibus ad amissionem dotis accusari potest. Ita Cyn. in l. fin. C. de reuoc. don. Rom. in d. l. rei iudicate. §. hæredi. vbi Aret. colum. fin. Hippol. in l. vnic. C. de rap. virgin. num. 67. Præpos. in d. cap. plerunque col. 2. Andr. Tiraq. in l. si vnquam. C. de reuoc. donat. vers. suscept. num. 176. Abb. in c. vlt. 3. colum. de don. post Anchar. ibi, qui communiter recepti quoad illius capituli decisionem hanc opinionem asserunt: quibus & Ripa accedit, dicens, eorum sententiam communem esse, in l. fin. C. de reuoc. donat. q. 61. Et quamuis Bal. & Imol. in d. l. rei iudicate. idem Bal. consil. 182. 8. volum. contrarium teneant; prior tamen opinio in praxi seruabitur ex Alexand. in d. l. rei iudicate.

18 Tertium, vidua marito mortuo stuprum committens, perinde dotem amittit, ac si marito viuentem adulterium commisisset, ita Paul. Castr. notat in l. fideicommissum. C. de fideicommiss. idem consil. 147. 1. volum. Præpos. in d. c. plerunque 3. col. 1. in l. 2. num. 6. ff. sol. matrim. idem Paul. Castr. in l. forem. C. de his quib. vt indig. Hippol. in d. l. vnic. nu. 53. Fel. in c. pastoralis. de iudic. Gerar. fing. 48. Io. Lup. in rub. de donat. §. 67. num. 6. Hippol. singul. 415. Maritus enim sicut offenditur ex adulterio matrimonio constante commisso: ita ex fornicatione, eo mortuo ab vxore perpetrata, iniuriam patitur Bart. in l. pen. C. de adult. Sed Paulo Castr. refragatur Alexand. in d. l. forem. dicens, viduam ex hac fornicatione dotem non amittere, nec accusari posse, quia id nullo iure est statutum, idem notant Iaf. in d. l. fideicommissum. Gulielm. Mayner in l. in ambiguis pro dote. num. 208. ff. de reg. iur. & Dec. in d. c. pastoralis. pro hac opinione adducentes text. in l. si vxor. vers. quamuis. ff. de adult. vbi Iurifconsultus, in vidua, censet stuprum impune committi; loquitur tamen in vidua meretrice, & quoad impunitatem illius, qui cum ea fornicatur, non quoad ipsam viduam: ex notatis per Hippol. in singul. 151. Tamest aliter illam legem intelligat Andr. Alciat. lib. 2. parerg. c. 40. nam in d. l. vulgarem, vxorem interpretatur ex his auct. esse, quod nipse adducit, non meretricem; vt Accurs. & in lib. 2. Miscel.

sed ex aduentio vulgo, non ciuem Romanam, eiusdem sententia est Catelli. Cotta in vltimis memorial. in dictione. Meretrix. quin & Bud. in d. l. si vxor. vulgarem plebeiam interpretatur. quorum interpretatio licet congrua sit: non tamen omnino Accursianam tollit: quia vxor vulgaris etiam dici potest meretrix. Ex Ouid. libro. 4. Fastorum.

Numina vulgares Veneris celebrate puella.

Eo quod corpus vulgauerit, vel ex more, quo meretrices apud Aetiles licentiam stupri vulgarent, auctore Tacito l. 2. cuius Alciat. meminit d. cap. 40. Hinc & Valerius Maximus libertinam quandam meretricem, vulgarem appellat, 21 lib. 6. cap. 3. Nec aliter, inquit, Quintus Antistius Verus repudiando vxorem, quod illam in publico cum quadam libertina vulgari secreto loquentem viderat. [Eadem ratione opinor ab Archilocho meretricem dictam fuisse dicitur, & ab aliis meretrices dicitur appellari: quod Eustathius annotauit in Homerum Iliados, lib. 16.] Verum opinio Alexand. probat text. in authent. de ressi. & ea, quæ parit in vndecimo mense. §. fin. vbi vidua, quæ post annum luctus est fornicaria, non est punienda pena, à lege statutis contra secundo nubentes feminas: ergo & dotem non amittit, l. 1. C. de secund. nupt. vnde in vidua intra annum luctus fornicante probari potest opinio Pauli, quam Alciat. sequitur reg. 2. de præsumpt. 9. ex d. §. fin. Et intra luctus annum eam veram esse, cenet Ioan. à Garronib. in authent. eisdem penis. C. de secund. nupt. numer. 18. alioqui Alex. opinio verior, ac benignior est, quam in lite controuersa, sententia lata comprobauit Chaffan. in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 6. vers. mulier. numer. 24. & eandem approbat Carol. Molin. in consuet. Paris. tit. 1. 30. ampliat. 6. Et fortassis in praxi potius admittetur Alex. opin. etiam intra annum luctus: atque ita scio, non semel pronunciatum fuisse, eandemque sententiam ipse proprio suffragio probauit: etiam sciam, rem esse dubiam ac posse defendi, quod modo asseuerauimus de vidua fornicante intra annum luctus. Et tamen nihilominus conuenit Alexand. sententiam probari quod admonet Bernond. Chouer. in tract. de cõcub. rubr. de adult. nu. 63. & ealate defendit Aym. Sauil. consil. 205. nu. 24. & post eum Arius Pinellus in l. vlt. nu. 9. C. de bon. matern. qui sequitur Crott. in §. Cato. num. 78. eandem opinionem probat in vidua etiam intra annum fornicante. Quam sententia fateor me sequutum fuisse, dum in regio Granate Prætorio auditoris regij officio fungerer. Atque ideo in huius operis editione, quæ in lucem iam podierat & Salmanticensi prelo. an. 1557. ab his, quæ in priori editione scripseram, discessi, dubius tamè ea dubitatione, quæ ad theoreticam pertinere posset, certus vero quoad praxim veriorè esse Alex. opinionem, quæ & intra annum luctus probat Emanuel à Costa in c. si pater. verb. legauit. de test. in 6. n. 41. Qui & post tertiam huius operis editionem asseuerat, me sequutum fuisse Ioan. Garronis distinctionem: legerant enim Pinnellus & Costa, quæ ego in prima editione scripseram. In his vero regnis vidua vtrunque stuprum committens, amittit partem bonorum acquiritorum matrimonio constante, quæ l. Reg. ad eam pertinet, l. 4. tit. 4. lib. 5. in ord. Reg. quam citat Ioan. Lup. in rub. de donat. §. vlt. col. 2. Sed & diligenter admonet eruditissimus Emanuel à Costa in d. verb. legauit. eam legem intelligendam fore in vidua, quæ etiam post annum luctus vitam agit turpè & libidinofam: non in ea, quæ semel, aut iterum in corpus suum peccauerit, ex l. his solis. C. de reuoc. donat. Imò etiam sic intellectam legem regiam efficaciter probat non esse admittendam, quoad dotis amissionem, etiam intra luctus annum. Ex his etenim rationibus, quibus vtitur, hoc ipsum mihi probare videtur. Tamest Regia l. 3. tit. 12. part. 4. & §. vlt. in authent. de ressi. quoad penam peccantis intra luctus annum, intelligi debeant, & in eum sensum accipi, vt pœnæ locus sit, etiam quoad viduam, quæ semel in corpus suum peccauerit. [Extrat inter Gothorum leges, lib. 5. fori. tit. 2. lex. 5. quæ absque vlla distinctione decreuit, viduam propter fornicationem illicitam amittere res sibi à marito donatas, & eas ad mariti hæredes pertinere.]

Supereft, vt priusquam iustum tractatù de diuortio egrediamur, inquiramus, an marito repudiata ex iudicis sententia vxore ob fornicationem, liceat aliam vxorem accipere, viuentem prima. Et Diuus Ambrosius 1. ad Corinth. c. 7. id licere marito existimat: non tamen vxori, etiam quæ fornicarium virum & adulterum iudicio Ecclesiæ dimisit. Cuius sententiam Gratian. reulit 22. quest. 7. c. vxor quis suadente. 17. quæ sententia Io. adiecit Ambrosio, vel intè adulterum occidere.

